

Fortidsminneforeningen
Norsk Kulturarv
Norges Husflidslag
Forbundet KYSTEN
Slekt og Data
Forbundet for Norske Museumsvenner
HIFO – Den norske historiske forening
LMK – Landsforbundet av Motorhistoriske kjøretøyklubber
Landslaget for lokalhistorie
Arkivforbundet
Museumsbanerådet
Norges Metallsøkerforening

Norsk Folkedraktforum
Norsk Folkeminnelag
Norsk Forening for Fartøyvern
Norsk Heraldisk Forening
Norsk Fyrhistorisk Forening
Norsk Jernbaneklubb
Norsk Skipsfartshistorisk Selskap
Norsk Slektshistorisk Forening
Norske Akevitters Venner
Rutebilhistorisk Forening
Landsforeningen for Luftfartøyvern
Norges Linforening

Oslo 11. mai 2020

Innspill til Meld.St. 16 (2019-2020) Nye mål i kulturmiljøpolitikken

Norges kulturvernforbund er en paraplyorganisasjon for de frivillige kulturvernorganisasjonene. Vi har 26 landsdekkende medlemsorganisasjoner, som på hvert sitt vis bidrar til å ta vare på, formidle og videreføre kulturarven. Organisasjonene har til sammen rundt 2000 lokallag og 250 000 medlemmer. Innspillene våre sendes på vegne av og i samråd med våre medlemsorganisasjoner. Vi viser også til innspill fra organisasjonene selv.

Kulturvernforbundet ga innspill til meldingen også underveis i prosessen. Mye av det vi spilte inn er tatt med, og det er mye positivt med meldingen. Det er imidlertid en stor svakhet at meldingen mangler konkrete, målbare og forpliktende mål. Dette var også vårt svar til komiteen da vi på budsjettøringen i Stortinget høsten 2019 fikk spørsmål om hva vi forventet oss av den nye meldingen. Med mange generelle og uforpliktende mål overlates utformingen av kulturmiljøpolitikken i praksis til regjering og departement. Det er derfor behov for at Familie- og kulturkomiteen i sin innstilling konkretiserer kulturmiljøpolitikken på de ulike områder. Det er et sterkt behov for en nasjonal plan som gir en tydelig retning for kulturminnepolitikken i årene fremover.

Fremtidsorientert og relevant

Med den nye meldingen har regjeringen valgt å innføre det nye begrepet «kulturmiljøpolitikk». Dette er et spennende politisk grep som tydeliggjør at dette er en del av klima- og miljøpolitikken og bidrar til å vise at kulturminnevern er høyst relevant i forhold til de store samfunnsutfordringene vi står ovenfor. Vi støtter regjeringens ønske om at kulturmiljøpolitikken skal brukes som et verktøy for å nå FNs bærekraftsmål.

Meldingen setter som mål at «Kulturmiljø skal bidra til bærekraftig utvikling gjennom helhetlig samfunnsplanlegging». Dette synes vi er svært positivt. Gjenbruk, holdbarhet og sirkulær økonomi er viktige temaer, som det også er stort fokus på internasjonalt. Vern gjennom bruk er en viktig strategi i dette henseende. Det er også positivt at meldingen vektlegger at håndverk og materialkunnskap er grunnleggende, og tar til orde for at den praktiske kunnskapen må ivaretas og videreføres. Meldingen påpeker at det må være gode tilbud for opplæring innen tradisjonshåndverk, og gode rådgivningstjenester for eiere. Her er det svært viktig med en samordnet politikk, på tvers av både departementer og forvaltningsnivåer.

Som regjeringen påpeker, er det et stort potensial ved å inkludere kulturmiljø i den helhetlige samfunnsutviklingen. Kulturmiljø er også viktig for verdiskaping, som reisemål og grunnlag for næringsvirksomhet lokalt. Dette er et tema som gjerne kan utdypes. Mål og tiltak må samkjøres med regjeringens strategi for kultur og reiseliv. En bærekraftig forvaltning av kulturarven – og tilrettelegging for en levende kulturarv – må være del av strategien.

Ansvaret for den samlede kulturarvpolitikken er delt mellom flere departement og vi er glade for at meldingen foreslår at det skal etableres et «departementenes kulturarvforum». Dette er noe vi har etterspurt i lang tid for å få til en bedre samordning på tvers av departementer og direktorater. Vi er svært spent på hvordan dette blir og har tidligere vist til The Heritage Council i Storbritannia som et godt eksempel på et slikt samordningsorgan. Dette vil forhåpentligvis føre til en større bevisstgjøring av «sektorprinsippet» innenfor andre departement.

Vi har i lang tid jobbet for at samferdselsdepartementet må ta større ansvar for de såkalte rullende kulturminnene og er veldig glade for å se at disse nå blir omtalt i meldingen som en type kulturminner som mangler gode tilskuddsordninger. Det er på høy tid at disse anerkjennes og behandles på samme måte som andre kulturminner og det er bra at regjeringen nå skal jobbe med en kartlegging av behovet og hvordan eksisterende tilskuddsordninger bør endres eller utformes.

Frivillighetens rolle

Klima- og miljødepartementet har ansvar for oppfølging av Faro-konvensjonen, som er Europarådets rammekonvensjon om kulturarvens verdi for samfunnet. Med denne meldingen viser de at dette ansvaret tas på alvor. Meldingen markerer et skifte fra fokus på objekter til fokus på mennesker og samfunnet, og ett av de tre nasjonale målene er at «Alle skal ha mulighet til å engasjere seg og ta ansvar for kulturmiljø». Dette er svært positivt. Vi påpeker imidlertid at konvensjonen var ratifisert i 2008, og at dette derfor ikke er noe «nytt». Å kalle meldingen «Nye mål i kulturmiljøpolitikken» er dermed er noe misvisende.

Vi har i alle år påpekt at kulturvernorganisasjonene, ildsjelene og eierne gjør en avgjørende innsats for å ivareta og videreføre kulturarven, og registrerer med glede at dette vektlegges i så stor grad i meldingen. Spesielt organisasjonene som er organisert under Kulturvernforbundet blir trukket frem som viktige, og vi ser dette som en stor og viktig anerkjennelse. **Vi forventer dermed at man i fremtiden vil verdsette dette med forsterkede økonomiske rammevilkår for organisasjonene.**

Regjeringen ønsker seg et sterkere samarbeid mellom det offentlige og de frivillige med større grad av deltagelse og medvirkning fra sivilsamfunnet. De ønsker å etablere såkalte «saksråd» hvor kompetansen til de frivillige organisasjonene i større grad inkluderes og brukes i kulturmiljøforvaltningens arbeid. Denne «invitasjonen» fra regjeringen takker vi mer enn gjerne ja takk til. Vi skulle gjerne sett at regjeringen også kunne signalisere mer konkret hvordan dette skal gjennomføres, ikke minst på regionalt og lokalt nivå. De nye fylkene har overtatt et større ansvar for kulturminner som følge av regionreformen og det er kanskje på dette nivået at samarbeidet mellom det offentlige og det frivillige nå bør styrkes.

Når regjeringen i meldingen viser til at de skal begynne å jobbe med nye bevaringsstrategier og «indikatorer og andre relevante styringsdata for å kunne følge utviklingen og måloppnåelsen» så forventer vi at organisasjonene blir med på «saksråd» fra første stund.

Behov for tydelige, forpliktende mål

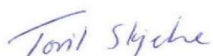
Regjeringen har som mål at «Et mangfold av kulturmiljø skal tas vare på som grunnlag for kunnskap, opplevelse og bruk». Dette er bra, men vagt. Når regjeringen samtidig erkjenner at 2020-målene ikke ble nådd, mener vi at løsningen må være en enda mer ambisiøs politisk satsing. Bevaring og energieffektivisering av bygningsarven er en av mange klimaløsninger som bør måles og stilles krav til. Strategiske mål om gjenbruk og istandsetting må også på plass for å nå bærekraftmålene. Dette er mål som burde vært mye mer konkretisert i meldingen.

Det er ikke klart ennå hvordan strategiene skal konkretiseres, det starter man på nå. Regjeringen påpeker at det blir en gradvis utfasing av programmer, og legging av ny strategi, med indikatorer og initiativer for å oppnå resultater. En konkretisering vil være helt avgjørende, og vi tenker at dette haster!

Vi ber Stortinget om å utforme tydelige veikart og mål for den nye politikken. Dette bør kombineres med et oppfølgingsprogram som forelegges Stortinget. Kulturmiljømeldingen må være offensiv, med tydelige, ambisiøse og målbare mål som også forplikter regionalforvaltningen. I tillegg må det utformes en plan for hvordan disse målene skal nås innen 2030.

Dette er spesielt viktig nå som regionreformen er iverksatt, der mye av ansvaret for både kulturvern og samfunnsutvikling er delegert til de nye fylkeskommunene. Det bekymrer oss at fylkeskommunene har fått større ansvar og flere oppgaver, uten økte ressurser. Uten forpliktende krav kan kulturmiljø lett bli en salderingspost. Det må være et nasjonalt ansvar å sørge for implementering og oppfølging av målene, og det krever økte midler over statsbudsjettet. Det er svært viktig at regionaliseringen må være en del av en nasjonal politikk og nasjonale planer. Kulturvernorganisasjonene forventer å bli involvert i den videre prosessen, og ser frem til et konstruktivt samarbeid både med å utarbeide og nå de nye målene.

Med vennlig hilsen

Toril Skjetne
Generalsekretær
Norges kulturvernforbund